नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिमको

त्रैमासिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन/बुलेटिन २०८० कार्तिक १ देखि पुस मसान्तसम्म

(**Proactive Disclosure**)

(२०८०)

विषय सूची

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र १
२. कर्मचारी संख्या र विवरण ३
३. प्रदान गरिने सेवा ७
४. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी ८
५. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि ९
६. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी ९
७. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी ९
८. सम्पादन गरेको कामको विवरणः ९
९. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद १२२
१०. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची १२२
११. पर्यटकीय तथ्याँकः १५५
१२. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः १६६
१३. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ दोस्रो त्रैमासिक १६
१४. पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरुको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति १८
१५. दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति १९
१६. कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको समग्र भौतिक प्रगति स्थिति १९
१७. मन्त्रालय र मातहतका निकायहरुको प्रगति २०
१८. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगति सारांश २२
१९. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ दोस्रो त्रैमासिकसम्मको वेरूजु फछ्र्यौट प्रगति विवरण २३
२०. २०८० श्रावणदेखि २०८० पुस मसान्तसम्मको गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति २३
२१. क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू २४
२२. मन्त्रालयको एक वर्षे कार्यावधिमा भएका मुख्य मुख्य कार्य र उपलब्धीहरु २६

परिचय

तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभका दृष्टिले नेपालको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको पर्यटन क्षेत्रले विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी सिर्जना, आर्थिक कृयाकलाप अभिवृद्धि र समग्र आर्थिक विकास र समुन्नतिमा टेवा पुर्याउँदै आएको छ। देशमा रहेका सम्पूर्ण ऐतिहासिक, प्राकृतिक र साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गरी तिनको आर्थिक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रुपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल जनजीवनको तल्लो तहसम्म पुर्याउन संस्कृति र पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनु आवश्यक छ।

पर्यटकहरुको आवागमन शुरुवातसँगै नेपालमा पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित रुपले अगाडि बढाउन सर्वप्रथम वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना भएको थियो। वि.सं. २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग गठन भएकोमा पर्यटन गुरुयोजना र प्रशासन सुधार आयोग, २०३२ को सिफारिस समेतका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास तथा प्रबर्द्धन गर्न केन्द्रीय पर्यटन प्रशासनिक निकायको रुपमा वि.सं. २०३४ सालमा पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना भएको हो। वि.सं. २०३९ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतको हवाई विभागलाई समावेश गरी पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय स्थापना गरियो। मुलुकले अवलम्बन गरेको खुला बजारमुखी अर्थतन्त्रमा सरकारको भूमिका र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०५५ सालमा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतका २ (दुई) वटा विभागहरु हवाई विभाग र पर्यटन विभागलाई खारेज गरी क्रमशः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल पर्यटन बोर्डको स्थापना गरियो। वि.सं. २०५७ सालदेखि संस्कृति क्षेत्रको समेत कार्य गर्ने गरी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको रुपमा अगाडि बढाइयो। पर्यटन उद्योगको व्यवस्थापन, पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटकको सुरक्षा लगायत कार्यहरु गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१ श्रावण २ गतेको निर्णयनुसार मिति २०७१ भाद्रदेखि पर्यटन विभागको स्थापना गरिएको छ।

नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको महत्व बढ्दै गए अनुरुप यसलाई प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्रमा राखिएको, नेपालको सांस्कृतिक विविधता अनुपम रहेकोले यसलाई संरक्षण, विकास र प्रबर्द्धन गर्दै यसको आर्थिक उपयोग एवम् पर्यटनको मुख्य उत्पादन र गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न आवश्यक भएको, साथै हवाई सेवाले भौगोलिक विषमतामा यातायात सेवा उपलब्ध गराउनुको अतिरिक्त बाह्य र आन्तरिक रुपमा पहुँच विस्तार भै पर्यटन सेवामा समेत पर्याप्त योगदान पुर्याउने भएकोले यी तीनओटै क्षेत्रलाई एकीकृत रुपमा अगाडि बढाउन एउटै मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा राखिएको पाइन्छ।

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः

१. संस्कृति, ललितकला, धर्म, सभ्यता र सम्पदा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड
२. पुरातात्विक महत्वका स्थान र प्राचीन स्मारक सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
३. राष्ट्रिय संग्रहालय अभिलेखालय

४. अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक पुरातात्विक धार्मिक एवं सांस्कृतिक महत्वका स्थल एवं विश्व सम्पदा सूचीकृत सम्पदा सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड संरक्षण सम्भार अध्ययन अनुसन्धान उत्खनन पुनर्निर्माण र प्रचार प्रसार
५. प्राकृतिक धार्मिक सांस्कृतिक पुरातात्विक साहसिक पर्यटन सम्बन्धी नीति मापदण्ड र नियमन
६. केन्द्रीयस्तरका प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी नीति तथा कानून
७. विदेशी मित्र राष्ट्रहरुसंग भएका सन्धी सम्झौता लगायत राष्ट्रिय महत्वका दस्तावेज संरक्षण
८. पर्यटन सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
९. क्यासिनो सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१०. पर्वतारोहण ट्राभल ट्रेकिङ्ग सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
११. पर्यटन शुल्क निर्धारण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१२. भाषा आयोग नेपाल प्रज्ञाप्रतिष्ठान नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल संगीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठान
१३. पशुपति क्षेत्र विकास कोष लुम्बिनी विकास कोष वृहत्त जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्
१४. विभिन्न जात धर्म जाति सम्प्रदाय भाषा भाषिकाको साहित्य संगीत लिपी कला संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
१५. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुहरुको जाँच र अनुमति
१६. वायुयान निर्माण तथा डिजाइन संचालन र मर्मत संभार विमानस्थल निर्माण तथा संचालन एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको इजाजत र नियमन
१७. हवाइभाडा विमानस्थल शुल्क एयर नेभिगेसन सेवाशुल्क र नियमन
१८. वायुसेवा कार्यसंचालन अनुमति इजाजत र उडान अनुमति
१९. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
२०. नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविदहरुको अनुमतिपत्र स्तर निर्धारण र नियमन
२१. हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर मापदण्ड मार्गदर्शन र कार्यान्वयन
२२. एयर नेभिगेशन र एयर ट्राफिक सेवा
२३. हवाईक्षेत्र व्यवस्थापन
२४. उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा
२५. उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय
२६. अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण संचालन र व्यवस्थापन
२७. वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी
२८. अल्ट्रालाइट प्यारागलाइडिङ्ग ह्याङ्गलाइडिङ्ग जस्ता हवाई खेल साहसिक उड्डयन मनोरञ्जनात्मक उड्डयन क्रियाकलाप सम्बन्धी नीति र मापदण्ड
२९. प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन
३०. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सन्धी सम्झौता अभिसन्धी सम्पर्क र समन्वय

३१. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको संचालन र नियमन

३२. नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्रगत आर्कियोलजी समूहको संचालन

३३. नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत देहायका समूहो संचालनः

क. सिभिल इञ्जिनियरिङ्ग समूह अन्तर्गत एयरपोर्ट उपसमूह

ख. एरोनोटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह

ग. सिभिल एभिएसन अपरेशन एण्ड इञ्जिनियरिङ्ग समूह ।

३४. **Digital FrameWork Nepal** अन्तर्गत रहेका कार्यक्रम संचालन गर्ने

२. कर्मचारी संख्या र विवरण

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ।

चित्र १. संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना

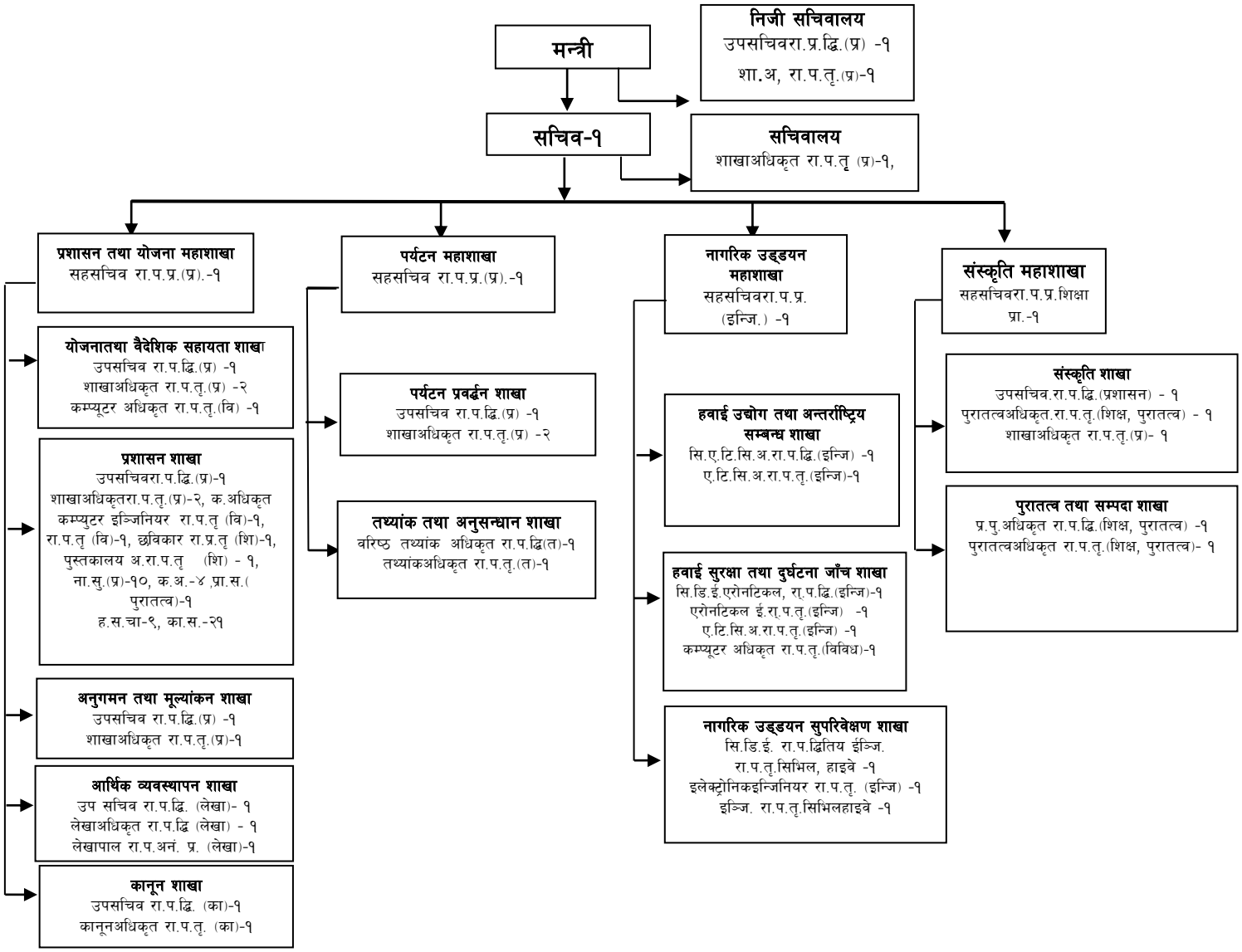

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको दरवन्दी तेरिज २०८०।१०।०२

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरवन्दी
१	सचिव	विशिष्ट				१
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन			२
३	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	१
४	सहसचिव	रा.प.प्रथम	न्याय	कानुन		०
५	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व		१
६	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		६
७	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानुन		१
८	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
९	प्रमूख पूरातत्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पूरातत्व		१
१०	प्रमूख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा		१
११	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	१
१२	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
१३	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
१४	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		१०
१५	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानुन		१
१६	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
१७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा		१
१८	पुरातत्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पूरातत्व		२
१९	कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध			३
२०	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	२
२१	ई. ईन्जि	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईन्जि.एन्ड टेलिकम		१
२२	एरोनटिकल इञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
२३	ईञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
२४	क. ईन्जिनियर.	रा.प.तृतीय	इञ्जि	कम्प्युटर		१
२५	पूस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पू.वि.		१
२६	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	१
२७	ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		१०
२८	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व	पुरातत्व	१
२९	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध			४
३०	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा		१
३१	टा.ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		०
३२	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		०
३३	ह.स.चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		९
३४	का. स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		१५
					जम्मा	**८४**

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, Phone: 01-4211870 Fax: 4211758, 4211992 Last Update: 2080-10-04								
पद	**नाम, थर**	**कार्यालय**	**Int.**	**मोवाईल नम्बर**	**पद**	**नाम, थर**	**कार्यालय**	**मोवाईल नम्बर**
मा. मन्त्री	**सुदन किराती**	११४		९८५११०७७१०	**आर्थिक व्यवस्थापन शाखा**		**४२५६२२८**	**४२११९३९**
प्रमुख स्वकिय.सचिव	नगेन्द्र बहादुर भुजेल	११६		९८५२०५२०५६	प्र.लेखा नि	गणेश प्रसाद चालिसे	३१९	९८५८०२३८०९
स्वकिय.अधि.	हेमन्त राई	११६		९८५२०५२१०८	ले अ	पेशल वाग्ले	३२१	९८६२७०७७७२
प्र. सहायक	बेनुप राज खत्री	११६		९८५१२३६९१७	ले पा	मधु प्रसाद पैयानी	३२१	९८४७५९६९६८
मा मन्त्रीज्यूको निजी सचिवालय					ले अ (क)	विष्णु ज्ञवाली	३२४	९८४१२६२२२८
उपसचिव	अनिल किराती	२०६		९८५१३११९७३	का स (क)	ज्ञानु लामा		९८४९२५५५४२
शा अ	श्याम कुमार तामाङ	२०१		९८४२९६८५४८	**कानून शाखा**			
शा अ (तह-६)	कृष्ण प्रसाद भट्टराई	२०३		९८४१८८६२८९	उपसचिव.(का)	नवराज आचार्य	४१६	९८४१८८४९४४
क. अपरेटर	बिज्ञान श्रेष्ठ	२०३		९८४२५२२०८९	का.अधिकृत	पुष्पराज धिताल	४१६	९८५११५५५२८
का स	लाल बहादुर खड्का	२०३		९८४१५५४७७४				
का स (क)	कल्पना शाही	२०३		९८४९२०१०२०	**पर्यटन महाशाखा**			**४२११६६९**
ह स चा	कृष्ण बहादुर बोगटी	२०३		९८६३३२२९७८	सहसचिव	गोविन्द बहादुर कार्की	३१४	९८४१२९०९२२
मा. राज्यमन्त्री	**सुशिला सिर्पाली ठकुरी**			९८५७०२८०५८	ना.सु.	सरस्वती पौडेल	३१३	९८४१७३०६३५
उपस्व.सचिव	विष्णुप्रसाद गैरे			९८५१३१६९८०	ना.सु.		३१३	
उपस्व.अधि.	पारस कुमार पोखरेल			९८५१००७०७१	ह स चा(क)	संजय चौधरी		९८१३७७७००५
प्र. सहायक	सन्ध्या पाण्डे	४२११६२८	१४१		का स(क)	प्रेमा देवी खत्री	३१३	९८४३७५३५६५
ह स चा	निर्मल कुमार ठकुरी			९८६७२३७७६६	**पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा**			
मा राज्यमन्त्रीज्यूको निजी सचिवालय					उपसचिव	सरोज कुमार पोख्रेल	३०९	९८४१४३७२२१
अधिकृत (तह-६)	दिनेश दुधराज			९८६३५९१३०६ **४२११६२८**	शा अ	गुणराज भट्टराई	३११	९८५११७७७९३
कम्पुटर अपरेटर	बिशाल पंगेनी					सन्देश मास्के	३०९	९८४२१०८१९३
ह स चा	झलक प्रसाद गौतम	१४१		९८०१८५४२०३	शा अ	सुनिता श्रेष्ठ	३११	९८५११७३७४४
का स	भगवती पाठक	१४१		९८६९०६०६०९	ना.सु.	दधिकला भुषाल (सञ्जु)	३११	९८५६०५३३३३
श्रीमान् सचिवज्यूको सचिवालय				**४२११८७०**	ह सचा	विष्णु तामाङ		९८४९०६५२२४
सचिव	**डा. दिपक काफ्ले**	३०२		९८५११५३२२२	**तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा**			**४२११५९६**
छविकार (रा.प तृतीय अधिकृत)	रामकृष्ण महर्जन	३०१		९८४१३३८४३८	उपसचिव (तथ्यांक)	सिताराम घिमिरे	३१७	९८४१४०१९७३
					त.अ.	मदन प्रसाद पोखरेल	३१७	98४१३५५९८८
					ना.सु	सुशिला कोइराला रेग्मी	३१७	
ह स चा(क)		३०१			**नागरिक उड्डयन महाशाखा**			**४२११८४७**
का स (क)	अस्मिता थपलिया	३०१		९८४९२२०७२६	सहसचिव	बुद्धि सागर लामिछाने	६०७	९८५१२४९०३३
का स (क)	सुनिता श्रेष्ठ	३०१		९८०११६९५८१	ना सु	लिला रेग्मी	६०५	९८४१८६०५९३
प्रशासन तथा योजना महाशाखा				**४२११६२०**	का स (क)	तारा राई	६०१	९८४९७७९२२८
सहसचिव	हेमराज तामाङ	१६०		९८६०२०५१७२	**हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा**			
ना सु	सावित्री लम्साल	४०१		९८४९३२३८०८	सिएटीसीअ			
का.स. (क)	कौशिला श्रेष्ठ	४०१		९८६७३१७०४४	**हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा**			
					सिडिइए			

प्रशासन शाखा			**४२११६२६**	एरो इ.	तनुजा पोखरेल	१३२	९८०१०५२९१९
उपसचिव	रामकृष्ण श्रेष्ठ	४०७	९८४९०७८४०६	एटीसीअ	सुवर्णराज भट्टराई	६०६	९८४१३५६२४८
उपसचिव	जिवन चन्द्र राई	४१०	९८४३०९८६४५				
शा अ	गुणा राई	४११	९८४१३६०५२१	क. अधि	हरिकाजी राई	६०९	९८४१२८६१३५
शा अ	जङ्ग ब. राई	४११	९८४२६३८६१४	**नागरिक उड्डयन सुपरिवेक्षण शाखा**			
शा अ	नन्दा पौडेल	४०८	९८४८०६८६६३	सिडिइ सि			
क. ईन्जिनियर	प्रदिप राज पौडेल	३१०	९८५११९७४९२	इ इन्जि	अनिल भुजेल	६०८	९८४१८०५२८३
कम्प.अधिकृत	शारदा शर्मा अधिकारी	१०५	९८५११९८३७५				
पुस्त.अ.	राजनारायण सिंह		९८४१८००८०३	शा अ	राम बहादुर के.सी.		९८४९२८१०९७
क.अपरेटर	अनिशा बोखिम	४०९	९८६३७८०९१९	एटीसीअ	मुकेश डंगोल	६०८	९८४१६४४७५३
ना सु	दुर्गा कुमारी खड्का	४०९	९८४२९२८५९९	एटीसीअ			
खरिदार- दर्ता		१२३		क. अ.	तारा गिरी		९८४१५१८२६५
खरिदार	रजिना सुब्बा	४०८	९८०२७५४४६४	**संस्कृति महाशाखा**			**४२११९०९**
ह स चा	मनिबज्र लामा		९८४१८९९१०८	सहसचिव	सुरेश सुरश श्रेष्ठ	६१५	९८४१३६३८३५
ह स चा	अर्जुन थापा		९८४१२४७२५०	का स (क)	आशा घिमिरे	६१३	९८४९७५५५७३
ह स चा	एक बहादुर भण्डारी		९८४९९२०३३६	ह स चा (क)	मनोज राई		
का स(क)	शिवराम साफी		९८६१७२००२७	**संस्कृति शाखा**			**४२११८४६**
का स(क)	संगम भट्टराई	४०१	९८६१२५३५५३	उपसचिव	शिवराज रेग्मी	१०८	९८४१५२८३४४
का स(क)	सञ्च ब तामाङ	१२३	९८०८६४७२८३	पु अ	भिष्म बास्कोटा	६१६	९८४१७००५२१
का स	सुनिता कुचिकार		९८४३५४७४४६	शा अ	राजकुमार दुलाल	६२३	९८४११४५११३
योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा				ना सु	सर्मिला तिवारी		९८४८०३४२८७
				प्रा.सहायक	निना राई		९८४९२२७६६२
उपसचिव	कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ	४१७	९८४९२२६१२७	**पुरातत्व तथा सम्पदा शाखा**			**४२११५९६**
शा अ	मनोज अधिकारी	४१४	९८५१२४६३२९	प्र पु अ	सुभद्रा भट्टराई	६१७	९८४१३७२७८०
शा अ	रोशन राई	४१४	९८४१३६१७४३	शा अ	लालबहादुर बस्नेत	६१६	९८४१३८७२२८
क अधिकृत	नगेन्द्र बहादुर रोका क्षेत्री	४१०	९८४१८२४३१७	पु अ	सविता जोशी	६२०	९८४९१६४०१९
ना सु	नितेश राई		९८४०१३२०२१	छविकार	रामकृष्ण महर्जन	६२५	९८४१३३८४३८
				ना.सु	हिमा खनाल		९८४२७७२५९९
अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा				स.क.अप.	सम्झना पुडासैनी		९८४१६९०४१६
उपसचिव	प्रल्हाद कुमार कार्की	४१२	९८५११५७४८५	**जिन्सी**			**४२११६१४**
शा अ	आनन्दराम श्रेष्ठ	१४३	९८५१२४४७५१	ना सु	टंक सुबेदी	१२१	९८४१३२०७५८
ना सु	शोभा पराजुली	१४३	९८४१७६२५५१	का स	देव बहादुर खत्री	१२१	९८४३४९५१७३
क. अ.		१४३		**IT AMC**	**नारायण भण्डारी**	**IT-मर्मत**	९८४१२८३९६५
				MOCTCA	**CANTEEN**	१२२	९८१८९५८५६५ ९८४१२८३९६५

३. प्रदान गरिने सेवा

- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी संघीय नीति, योजनाको तर्जुमा, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विकास सम्बन्धी पूर्वाधारहरुको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति ।
- वैदेशिक सहायता र आन्तरिक स्रोतबाट संचालित आयोजनाहरुको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य।
- पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरुको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि अन्तराष्ट्रिय जगतसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पुर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय तहहरुसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य
- पर्यटन विषयक सम्झौताहरु सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बद्ध तथ्याङ्कहरुको संकलन, विश्लेषण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य।
- नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरुको स्तर निर्धारण र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुयान निर्माण तथा डिजाइन, संचालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा संचालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ भाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेशन सेवा शुल्क र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुसेवा कार्यसंचालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर, मापदण्ड, मार्गदर्शन कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- एयरनेभिगेसन र एयर ट्राफिक सेवा नियमन सम्बन्धी कार्य।
- उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा।
- उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग समन्वय तथा वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी कार्य।
- अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न मुलुकहरुसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता सम्बन्धी कार्य ।
- नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरुको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुसेवाहरुलाई सेवा संचालन अनुमति सम्बन्धी कार्य ।
- निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
- मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरुमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरुको पहिचान, समन्वय र निर्णय सम्बन्धी कार्य ।
- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति सम्बद्ध आयोग, कोष, विकास समिति, प्रतिष्ठन, परिषद्हरु सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदाय, भाषाभाषिकाको साहित्य, संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड सम्बन्धी कार्य।
- प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।

- संग्रहालय र अभिलेखालय सुढृढीकरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य।
- अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको खोज, अध्ययन, संरक्षण, प्रबर्द्धन, सूचीकरण सम्बन्धी कार्य।
- संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह, गुठी संघ संस्थाहरुलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति तथा पुरातत्व सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासंग सन्धि सम्झौता सम्बन्धमा सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- मन्त्रालय, विभाग वा अन्तर्गतका कार्यालयहरुको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय, अन्तर्गतका निकायहरुको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा बिभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य ।
- कार्य सम्पादन मूल्यांकन र प्रोत्साही पुरस्कार सम्बन्धी कार्य ।
- नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत पर्ने एरोनटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इञ्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

४. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.सं.	महाशाखा / शाखा	जिम्मेवार अधिकारी
(क)	प्रशासन तथा योजना महाशाखा	सहसचिव हेमराज तामाङ
१	प्रशासन शाखा	उपसचिव श्री रामकृष्ण श्रेष्ठ
२	योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा	उपसचिव श्री कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ
३	अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	उपसचिव श्री प्रल्हाद कुमार कार्की
४	आर्थिक व्यवस्थापन शाखा	उपसचिव (लेखा) श्री गणेश प्रसाद चालिसे
५	कानून शाखा	उपसचिव (कानून) श्री नवराज आचार्य
६	जिन्सी शाखा	ना.सु. श्री टंक सुवेदी
(ख)	पर्यटन महाशाखा	सहसचिव श्री गोविन्द बहादुर कार्की
७	पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा	उपसचिव श्री सरोज कुमार पोखेल
८	तथ्याङ्क तथा अनुसन्धान शाखा	उपसचिव श्री सीताराम घिमिरे
(ग)	नागरिक उड्डयन महाशाखा	सहसचिव श्री बुद्धिसागर लामिछाने
९	हवाई उद्योग तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	उपसचिव श्री
१०	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा	एरोनटिकल इन्जिनियर श्री तनुजा पोखरेल एटीसी अफिसर श्री सुवर्णराज भट्टराई
११	नागरिक उड्डयन सुपरीवेक्षण शाखा	इन्जिनियर श्री अनिल भुजेल
(घ)	संस्कृति महाशाखा	सहसचिव श्री सुरेश सुरेश श्रेष्ठ
१२	संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री शिवराज रेग्मी
१३	पुरातत्व तथा संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री सुभद्रा घिमिरे

५. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

मन्त्रालयका अधिकांश कार्यहरु दस्तुर नलाग्ने र अवधि तोक्न नसकिने प्रकृतिका (नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने) भएको।

६. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया

- मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा : सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा : उक्त ऐनको दफा ७ बमोजिम ।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी

- मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवं अन्य कार्यहरु सम्बन्धमाः मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर / माननीय मन्त्री स्तरबाट / सचिवस्तरबाट।
- माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम।
- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा सचिवले ।

७. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

(क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमाः प्रचलित ऐन कानूनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम।

(ख) सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमाः राष्ट्रिय सूचना आयोग।

८. सम्पादन गरेको कामको विवरणः

(क) संस्कृति प्रवर्द्धन तथा पुरातत्त्व क्षेत्र :-

प्रमुख उपलब्धीहरू

- तिलौराकोटलाई विश्वसम्पदा सूचिमा सूचिकृत गर्न प्रक्रियाका सम्बन्धमा चार किल्ला तोकी नक्सा तयार भई संरक्षित स्मारक क्षेत्र घोषणा गर्ने सन्दर्भमा सिमांकन सम्बन्धि कार्य सम्पन्न भइ सोको स्वीकृतिका लागि मन्त्रिपरिषदमा फाइल पठाउने तयारी भइरहेको ।
- संस्कृति नीति २०६७ लाई समयानुकूल परिमार्जन गर्न नीति परिमार्जन समिति गठनको प्रकृया शुरु भएको ।
- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ को छैठौ संशोधनका लागि विधेयक मं. पं. बाट स्वीकृत भई संघीय संसदमा पेश गर्ने तयारि भैरहेको ।
- नेपाल राष्ट्रिय सांस्कृतिक संग्रहालय निमार्ण सम्वन्धमा मौजुदा गुरुयोजनाको पुनरावलोकन गरी आवश्यकतानुसार परिमार्जन र 3D तयार गर्न र उक्त क्षत्रेको DPR तयार गर्न पुरातत्व विभागलाई जिम्मा दिईएको ।
- राष्ट्रिय प्रतिमुर्ति संग्रहालय स्थापना सम्वन्धी अवधारणापत्र (TOR) मा पुन संशोधन गरी स्वीकृतिको क्रममा रहेको ।
- नेपाल र चीन बीच साहित्यिक क्रियाकलापको सहकार्य गर्ने सम्वन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्ने सम्वन्धी कार्य अगाडी बढाईएको ।
- पुरातात्त्विक महत्वका ३१ हजार अभिलेखको डिजिटाइजेसन कार्य सम्पन्न भएको ।
- कपिलवस्तुको जग्गा अधिग्रहणका लागि खरिद गरिने कित्ता नं. एकिन भए अनुसारको आवश्यक कागजात तयार भईरहेको ।
- ७ वटै प्रदेशका महत्वपूर्ण सम्पदाहरु निर्माण तथा संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको ।

- कोशी प्रदेश - बेहेरेश्वर, भद्रेश्वर मन्दिरको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न ।
- मधेश प्रदेशको जानकी मन्दिरको संरक्षण कार्य सम्पन्न ।
- बागमती प्रदेशको रविभवनस्थित NATHM परिसर भित्र रहेको राणाकालिन भवन संरक्षण कार्यका लागि कार्यादेश दिएको ।
- गण्डकी प्रदेशको मुक्तीनाथ मन्दिर प्रवेशद्धारको दायाँ वायाँको सत्तल सरक्षण गर्ने कार्य सम्पन्न ।

- लुम्बिनी प्रदेशको मजार बाबाको मन्दिर संरक्षण कार्यका लागि कार्यादेश दिएको ।
- कर्णाली प्रदेशको काँकेविहार, जुम्लाको कनकासुन्दरी मन्दिरको संरक्षण कार्य ६० प्रतिशत सम्पन्न।
- सुदुरपश्चिम प्रदेशको कार्यक्रमहरुको लागत अनुमान तयार भईरहेको ।

(ख) पर्यटन क्षेत्र-

प्रमुख उपलब्धीहरुः

- ईन्द्रसरोवर, सन्दकपुर, पञ्चासे, भादागाँउ, निग्लिहवा र धनुषाधामको दोश्रो चरणको निर्माण कार्यको सम्झौता भई कार्य शुरु भएको ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको लागत साझेदारीमा पर्यटकीय गन्तव्य पूर्वाधार विकास गर्न आयोजना प्रस्ताव आह्वान भई मूल्याङ्कनको चरणमा रहेको ।
- ग्रेट हिमालयन ट्रेल (मकालु, कञ्चनजङ्गा, यार्सट्रिल, च्छो रोल्पा लगायतका क्षेत्रमा १०० किमी) निर्माण कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न भई थप ५० कि.मी. निर्माण सम्पन्न भएको ।
- मुक्तिनाथ क्षेत्रको आनि गुम्बा निर्माण, कागबेनीको पिण्डस्थान पुनर्निर्माणको प्रथम चरणका कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न ।
- त्रिभुवन विश्वविध्यालय अन्तर्गतको केन्द्रीय भूगर्ब विभाग, किर्तिपुर परिसर भित्र अथवा खानी तथा भूगर्भ बिभाग, लैनचौर परिसर भित्र मध्ये कुनै एकमा Geo Park स्थापना गर्न सम्भाव्य स्थान पहिचान गरिएको।
- Sustainable Tourism for livelihood Recovery अवधारणा पत्र तथा परियोजना दस्तावेज तयार भएको ।
- पर्यटन सम्बन्धी विभिन्न संघसंस्था आवद्ध करिव ६०० जना कर्मचारीहरुलाइ Health Hygiene and Sanitation Protocol (HHS Protocol) सम्वन्धि तालिम प्रदान गरिएको ।
- विदेशस्थित कुटनितिक नियोग र दुतावासहरुवाट Travel , Trade, Media तथा Bloggers सम्वन्धि data base संकलनका लागि पत्राचार गरिएको ।
- विद्यमान सम्पूर्ण पर्यटन शुल्कहरुलाई एकद्वार प्रणाली मार्फत संञ्चालन गर्ने प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।
- केन्द्रीय तथ्यांक बिभागको सहकार्यमा आन्तरिक पर्यटन सम्बन्धी घरधुरी सर्भेक्षणको प्रश्नावालीको पूर्व परीक्षण सम्पन्न भएको ।
- समग्र भूगोलको (Digital Data Base) भू सूचना प्रणाली मार्फत तथ्यांक व्यवस्थापन कार्यक्रम नेपालमा भएका विश्वविधालय मार्फत कार्यन्वयन गर्न प्रक्रिया थालनी गरिएको ।
- १२ वटा पर्यटक श्रोत बजारहरुको अध्ययन गरि Ways Forward and Proposed Action plan in present context प्रतिबेदन तयार गरिएको ।

(ग) नागरिक उड्डयन क्षेत्र–

मुख्य प्रमुख उपलब्धीहरुः

- B-757 9N ACB विमान विस्थापन कार्यका लागि M/S CSDS कम्पनीलाई बिक्रि गर्न छनौट गरी सम्झौता गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको ।
- Transit Cargo Carry सेवा सुरु गर्नका लागि License लिने कार्य प्रक्रियामा रहेको ।
- चिनीया जहाजको व्यवस्थापन सम्बन्धमा विभिन्न विकल्पहरुमा छलफल भइरहेको ।
- हवाई सेवाको अन्तर्राष्ट्रिय स्तर कायम राख्नको निमित्त ICAO को Security Findings समाधानका लागि ICAO बाट स्वीकृत Corrective Action Plan (CAP) अनुसार कार्य भैरहेको ।
- हवाई सुरक्षा सम्बन्धी विभिन्न DOC संशोधन प्रक्रिया शुरुवात भएको ।

- Nepal Aviation Safety Plan (NASP) को परिमार्जनको क्रममा draft तयार गरी Finalization को तयारीमा रहेको ।
- धनगढी विमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडान भएको र चन्द्रगढी बिमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडानको लागि कार्य सुचारु रहेको ।
- नेपालगंज र विराटनगर विमानस्थलमा ATC Console उपकरण जडान कार्य सम्पन्न भई सकेको तथा थामखर्क, दाङ्ग, राजविराज, बलेवा, सिमिकोट, रारा, फाप्लु, डोटी, साँफेबगर, रुम्जाटार विमानस्थलहरुको कार्य सुचारु रहेको ।
- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई बुटिक एयरपोर्टको रुपमा रुपान्तरण गर्ने कार्य अन्तर्गत बगैचा निर्माणको कार्य सम्पन्न, टर्मिनल भवनमा Silicon Painting को कार्य सम्पन्न, Baggage Claim Area मा कलात्मक मुर्तिहरु राखिएको, आगमन तर्फ एप्रोन नजिकै बुद्धको धातुको ठुलो मुर्ति राखिएको ।

मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
इलाम, गुल्मी र डोल्पा विमानस्थाल निर्माण तथा परिक्षण उडान गर्ने	• गुल्मीको सिमिचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको। • डोल्पाको मासिनेचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको ।
अर्घाखाँची विमानस्थल निर्माण	• अर्घाखाँची विमानस्थलको धावनमार्ग, ट्याक्सिवे, एप्रोन कालोपत्रे तथा ड्रेनेजको ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु।
जनकपुर र राजविराज विमानस्थल स्तरोन्नती	• जनकपुर विमानस्थलमा चेनलिङ्क फेन्सिङको काम सम्पन्न, रनवे ग्रडिङ्ग ड्रेनेज मर्मत तथा अन्य कार्य भईरहेको। • राजविराज विमानस्थलमा धावनमार्ग कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न। ड्रेनेज निर्माण तथा अन्य कार्य भईरहेको।
तुम्लिङटार विमानस्थल स्तरोन्नती	तुम्लिङटार विमानस्थलको नयां टर्मिनल टावर भवन निर्माण कार्य चालु रहेको। Structure को काम सम्पन्न भई Finishing को काम हुदै।
बैतडी पाटन विमानस्थल स्तरोन्नती	बैतडी पाटन विमानस्थलमा ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु। Foundation तथा Tie Beam को काम सम्पन्न।
नेपालगञ्ज र विराटनगर विमानस्थल स्तरोन्नती	नेपालगंज र बिराटनगर विमानस्थलमा नयाँ टर्मिनल भवन निर्माणको लागी टेण्डरको काम अन्तिम चरणमा।
दाङको नारायणपुर विमानस्थल निर्माण गर्ने	दाङ्गको नारायणपुर विमानस्थल निर्माण कार्य गर्नको लागि Detail Feasibility Study अन्तिम चरणमा रहेको।
चुहानडाँडा विमानस्थल निर्माण	Detailed Feasibility Study को प्रारम्भिक तयारी हुदैं।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल आयोजनामा Cargo Building देखि Apron सम्मको सडक निर्माण गर्ने	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा periphery Road निर्माण गर्ने	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलको पुरानो Runway लाई Rehabilitation गरि नयाँ parallel Taxiway निर्माण गर्ने	बोलपत्र मुल्याङ्कन अन्तिम चरणमा रहेको ।(Technical Evaluation भइसकेको र Financial Evaluation)

यस अबधिमा जारी गरिएका/स्वीकृत भएका/संशोधन भएका ऐन, नियमावली, कार्यबिधि, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरुको विवरणः

क.सं.	विवरण	नयाँ/संशोधन
१	पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समितिको गठन (पाचौं संशोधन) आदेश, २०७९	संशोधन
२	नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
३	आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
४	केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
५	पर्यटन ऐनको मस्यौदा तयारको क्रममा रहेको ।	नयाँ

९. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

(क) प्रमुखको नामः सचिव डा. दिपक काफ्ले

(ख) सूचना अधिकारीको नामः उपसचिव श्री रामकृष्ण श्रेष्ठ

१०. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

नीतिहरुः

- पर्यटन नीति, २०६५
- राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०६७

ऐनहरुः

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, २०१५
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- पर्यटन ऐन, २०३५
- लुम्विनी विकास कोष ऐन, २०४२
- पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६
- नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल पर्यटन वोर्ड ऐन, २०५३
- नेपाल नागारिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३
- वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, २०५५
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९

नियमहरुः

- होटल, लज, रेष्टुराँ वार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८
- ट्राभल र ट्रेकिङ्ग एजेन्सी नियमावली, २०६२
- जलयात्रा नियमावली, २०६३
- अभिलेख संरक्षण नियमावली, २०६३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, २०५२
- प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६

- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९
- प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, २०६१
- नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, २०५८
- विमानस्थल दस्तुर नियमावली, २०३८ खारेज गर्ने नियमावली २०६७
- क्यासिनो नियमावली, २०७०
- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली, २०७१
- नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, २०७३

गठन आदेशहरुः

- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०२९
- तारागाउं विकास समिति (गठन) आदेश, २०३४
- देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५०
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- वुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- मनकामना क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- वौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०७५
- पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- हलेसी महादेवस्थान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०५९
- विराट क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- वृहत्तर वराहक्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- हनुमानढोका दरवार संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०६७
- नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- नारायणहिटी दरबार संग्रहालय तथा गणतन्त्र स्मारक व्यवस्थापन तथा सञ्चालन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६

निर्देशिका तथा कार्यविधिहरु

- प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी कार्यविधी, २०६४
- नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित संस्थालाई ईजाजत दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- *(मन्त्रिस्तरीय मिति २०७२।१२।१६ को निर्णयानुसार थप र संशोधित)*
- होमस्टे संचालन कायर्विधि, २०६७
- पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि,२०६८
- सय जनाभन्दा बढी विदेशी पर्यटक भित्र्याउने अनुदान कार्यविधि, २०६८
- महाकवि देवकोटा पुरस्कारसम्बन्धी कार्यविधि
- एकतारे होटल देखि पाँच तारे डिलक्स स्तरसम्मका होटल र पर्यटक आवास (रिसोर्ट) सम्बन्धी मापदण्ड
- पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि (संशोधन सहित) २०६९
- पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका,२०७०
- पर्वतारोहण रोयल्टी बाँडफाँड तथा परिचालन निर्देशिका, २०७०

- उपभोक्ता समितिबाट पर्यटन पुर्वाधार बिकास निर्माणसम्बन्धी कार्य गराउने कार्यविधि, २०७१ (संशोधन सहित)
- कम उचाई हिमालचुलीको आरोहण अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२
- राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार कार्यविधि तेस्रो संशोधन सहित २०७२
- दुर्गम क्षेत्रका हवाई उडानमा भाडा सहुलियत प्रदान गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- कार्य सम्पादन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- भेटीघाटी व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- विदा पर्यटन कार्यविधि,२०७३
- पर्यटनसँग सम्वद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई सम्मान गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७३
- भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि, २०७३
- सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड,२०७३
- पर्यटकहरुको आवागमनलाई ब्यबस्थित गर्ने सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७
- विदेशबाट नेपाल आगमन हुने यात्रुहरूको व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७८

११. पर्यटकीय तथ्याँकः सन् २०२१ देखी २०२३ सम्म

FACT SHEET 1

Indicators	2021	2022	2023
Tourist Arrival by:			1014871
Air	150625	592631	
Land	337	22238	
Total	150962	614869	
Average Length of Stay	15.5	13.1	
Sex:			
Male	105410	358683	
Female	45552	256012	
others	0	174	
By Age groups:			
0-15 years	11142	48664	
16-30 years	30713	121096	
31-45 years	64164	208299	
46-60 years	35351	155985	
60+ years	9036	78660	
Not Specified	556	2165	
Top Five Country of Nationality:			
Rank 1	India	India	
Rank 2	USA	USA	
Rank 3	UK	UK	
Rank 4	China	AUSTRALIA	
Rank 5	BANGLADESH	BANGLADESH	
Purpose of Visit:			
Holiday/Pleasure	100843	397820	
Pilgrimage	11172	79146	
Trekking & Mountaineering	15549	61701	
Others	23398	76202	

FACT SHEET 2

Indicators	2021	2022
Tourist Arrival by Major Five Airlines:		
Rank 1	Qatar Airways	Qatar Airways
Rank 2	Nepal Airlines	Nepal Airlines
Rank 3	Himalaya Airlines	Himalaya Airlines
Rank 4	Fly Dubai	Fly Dubai
Rank 5	Air Arabia	Indigo Air
Mountaineering Expedition:		
Total Team	762	1952
Total Person	3446	8468
Royalty to Government (Rs.' 000)	635249	703429
Revenue from Tourism:		
Total Earning(US$ ' 000)	112509	326282
Average expenses per Visitor per day (US$)	48	40.5
Tourism Related Enterprises :		
Hotel (star)	162	173
Hotel (Non star)	1183	1228
Beds (total)	48775	53365
Travel Agencies	3801	4773
Trekking Agencies	2821	3136
Tourist Guide	4557	4975
Trekking Guide	19166	25483

FACT SHEET 3

Indicators	2021	2022
Places Visited:		
National Parks and Wildlife Reserve	11847	75608
Pashupati Area(excluding Indian)	3190	55204
Lumbini(excluding Indian Tourists)	1197	23942
Manaslu Trekking	908	5890
Mustang Trekking	362	3387
HumlaTrekking	148	1442
Lower Dolpa Trekking	168	786
Kanchanjunga Trekking	137	858
Upper Dolpa Trekking	75	492
International Airlines Movement:		
Arrival	5882	12158
Departure	5878	12154
Total	11760	24312

१२. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः

क्र.सं.	शाखा	इमेल
१.	सचिवज्यूको सचिवालय	secretary@tourism.gov.np
२.	प्रशासन शाखा	admin@tourism.gov.np it@tourism.gov.np user: info@tourism.gov.np complain@tourism.gov.np kharid@tourism.gov.np information@tourism.gov.np
३.	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा	monitoring@tourism.gov.np
४.	नागरिक उड्डयन शाखा	aviation@tourism.gov.np
५.	पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा	promotion@tourism.gov.np
६.	योजना शाखा वैदेशिक सहायता शाखा	planning@tourism.gov.np
७.	आर्थिक प्रशासन शाखा	account@tourism.gov.np
८.	कानून शाखा	law@tourism.gov.np
९.	संस्कृति शाखा	culture@tourism.gov.np

१३. आ.व. २०८०।८१ को दोस्रो त्रैमासिकसम्मको खर्च स्थितिः

५-४
१।४

नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय

बजेट उपशीर्षक अनुसार बजेट र खर्च को सारांश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ (महिना देखि : श्रावण महिना सम्म : पौष) (रु.हजारमा)

क्र.स.	बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट (रु.)				खर्च (रु.)				खर्च प्रतिशत			
			चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा
१	३२५०००११	सस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	१९१०५४	१६०००	०	२०७०५४	४७८५६	४०५	०	४८२६१	२५.०५	२.५३		२३.३१
२	३२५००१०१	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन आयोजना	५७००	१०००	०	६७००	११८	०	०	११८	२.०७	०		१.७६
३	३२५००१०३	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४४३९६	४५००	०	४८८९६	८३५२	०	०	८३५२	१८.८१	०		१७.०८
४	३२५००१०५	सांस्कृतिक संस्थान	१६०००	०	०	१६०००	९०००	०	०	९०००	५६.२५			५६.२५
५	३२५०१०११	पर्यटन विभाग	१५९३००	६००	०	१५९९००	८५३३०	०	०	८५३३०	५३.५७	०		५३.३६
६	३२५०११०६	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	३२७१०	२११५९००	०	२१४८६१०	१४१७७	४५४८२६	०	४६९००३	४३.३४	२१.५		२१.८३
७	३२५०२०११	पुरातत्व विभाग	८३३००	८०७९००	०	८९१२००	३३८९८	४४०२०	०	७७९१७	४०.६९	५.४५		८.७४
८	३२५०२०१२	राष्ट्रिय संग्राहालय (छाउनी)	३७४००	७०००	०	४४४००	१३३४६	२०५	०	१३५५१	३५.६८	२.९३		३०.५२
९	३२५०२०१३	केन्द्रीय सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	७००	१०००	०	१७००	१२०	८२०	०	९४०	१७.१५	८१.९८		५५.२९
१०	३२५०२०१४	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	९४७००	१५००	०	९६२००	४५३०१	९१	०	४५३९२	४७.८४	६.१		४७.१९
११	३२५०२०१५	राष्ट्रिय कला संग्रहालय (भक्तपुर)	१६७४६	२०६०	०	१८८०६	६६२१	७९७	०	७४१८	३९.५४	३८.६९		३९.४४
१२	३२५०२०१६	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु	७३००	२०००	०	९३००	२७१२	०	०	२७१२	३७.१५	०		२९.१६
१३	३२५०२०१७	संग्रहालयहरु (जातीय संग्रहालय समेत)	२६७९६.०३४	३५४३.९६६	०	३०३४०	१०४५३	४७८	०	१०९३१	३९.०१	१३.४९		३६.०३
१४	३२५०२०१८	ऐतिहासिक दरबारहरु	९११००	३३००	०	९४४००	३७७४१	०	०	३७७४१	४१.४३	०		३९.९८
१५	३२५०२०१९	स्मारक सरक्षण तथा दरबार हरचाह कायालय (भक्तपुर)	१४०००	४०००	०	१८०००	५९१८	१३९१	०	७३१०	४२.२७	३४.७८		४०.६१
१६	३२५०२१०१	पुरातात्विक स्थल संरक्षण आयोजना	१४००	४०६१००	०	४०७५००	१७२	५७५१७	०	५७६८९	१२.२७	१४.१६		१४.१६
१७	३२५०२१०२	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	१०००	२०००	०	३०००	३००	०	०	३००	३०	०		१०
१८	३२५०३०११	राष्ट्रिय अभिलेखालय	२४७००	२००००	०	४४७००	१०२६३	२३५५	०	१२६१७	४१.५५	११.७७		२८.२३
१९	३२५०४०११	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१५३००	१३००	०	१६६००	५५४६	०	०	५५४६	३६.२५	०		३३.४१
२०	३२५२१०११	भाषा आयोग	५१६००	११००	०	५२७००	२३५९५	९८५	०	२४५८१	४५.७३	८९.५९		४६.६४
२१	३२५४१०११	बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	४९९४	०	०	४९९४	४९९४	०	०	४९९४	१००			१००
२२	३२५५१०११	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२१००००	०	०	२१००००	१६८१११	०	०	१६८१११	८०.०५			८०.०५
२३	३२५५१०१२	लुम्बिनी विकास कोष	४५००००	०	०	४५००००	२२५०००	०	०	२२५०००	५०			५०
२४	३२५६१०११	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	१५०००	०	०	१५०००	१७५	०	०	१७५	१.१७			१.१७
२५	३२५६१०१२	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	१४२३००	०	०	१४२३००	७२६२८	०	०	७२६२८	५१.०४			५१.०४
२६	३२५६१०१३	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४६०००	०	०	४६०००	३१३४०	०	०	३१३४०	६८.१३			६८.१३
२७	३२५६१०१४	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	५४६००	०	०	५४६००	२८१२२	०	०	२८१२२	५१.५१			५१.५१
२८	३२५८१०११	बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति	७२९००	१०८००	०	८३७००	२१८६५	१३२०	०	२३१८५	२९.९९	१२.२२		२७.७
		कुल जम्मा	१९१०९९६.०३४	३४११६०३.९६६	०	५३२२६००	९१३०५४	५६५२१०	०	१४७८२६४	४७.७८	१६.५७	०	२७.७७

१४.पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरुको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति

क्र.स.	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट (लाख)	दोश्रो त्रैमासिक वजेट (लाख)	त्रैमासिक प्रगति (%)		कैफियत
				भौतिक	वित्तीय	
१.	पुरातात्विकस्थल संरक्षण आयोजना	४०करोड७५लाख	१४४३.८८	६१.२८	५.९८	
२.	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	३०लाख	११.५०	६७.३९	०.००	
३.	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	२५करोड	५९९	१९.९०	१६.५०	
४.	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१अर्व ३८ करोड ३४ लाख	१७५५	४२.५४	४८.१५	
५.	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	३अर्व	७०००	०	०	निकासा नभएको
६.	निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	३५करोड	९००	०	०	निकासा नभएको
७.	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२१करोड	८०५	६७	६७.८०	
८.	लुम्बिनी विकास कोष	४५करोड	११२५	८७.८३	८०.७८	बजेटमा कमभएको।

१५. दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति

क.स	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक वजेट (लाखमा)	दोश्रो त्रैमासिक वजेट	प्रगति (%)		कैफियत
				भौतिक	वित्तीय	
१.	हवाइ यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना	१४ करोड	०	३०	१२	निकासा हुनेक्रममा रहेको।
२.	हवाई सुरक्षा तथा हवाई व्यवस्थापन कार्यक्रम	६७ लाख	८ लाख	२	२	निकासा हुनेक्रममा रहेको।
३.	संस्कृति प्रवर्धन कार्यक्रम	४ करोड ५० लाख ६९ हजार	२ करोड ३३ लाख ५५हजार	७४	१७.०८	
४.	दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	०	०	0	0	सम्पन्न भइसकेको।

१६. कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको समग्र भौतिक प्रगति स्थिति

प्राथमिकता	८०% भन्दा माथि प्रगति भएका	५०% देखि ८०% सम्म प्रगति भएका	५०% भन्दा कम प्रगति भएका	जम्मा
पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) आयोजना	१	३	४	८
दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) आयोजना	०	१	३	४
जम्मा	१	४	७	१२

१७. मन्त्रालय र मातहतका निकायहरुको प्रगति

क्र.स	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट (हजारमा)	दोश्रो त्रैमासिक वजेट९लाख)	प्रगति (%)		कैफियत
				भौतिक	वित्तीय	
१.	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उ. मन्त्रालय	२०करोड ७० लाख ५४ हजार	६२८.६४	४०	२३.३१	
२.	पर्यटन विभाग	१५करोड ९९लाख	४२५.६७	५६.७५	९३.४३	
३.	पुरातत्त्व विभाग	८९करोड १२लाख	१४४३.८८	६९.३८	३८.८३	
४.	राष्ट्रिय अभिलेखालय	४ करोड ४७ लाख	१३८.२३	२३	५९.१५	
५.	राष्ट्रिय संग्रहालय	४ करोड ४४लाख	२१६.३३	५७.८	३५.३५	
६.	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१करोड ६६लाख	६१.९०	५९	५९	
७.	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	१४करोड २३लाख	३६६.६२	१००	१००	
८.	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४करोड ६०लाख	२४०.३	४०	३८.२८	
९.	नेपाल संङ्गित तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	५करोड ४६लाख	१३४.०३	९३.५४	७८.३४	
१०.	सांस्कृतिक संस्थान(नौँचघर)	१ करोड ६० लाख	४५	९५	९७	
११.	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	९ करोड ६२ लाख	३७०.६२	८९.११	५४.२८	
१२.	भाषा आयोग	५ करोड २७ लाख	१३१.०५	९२.४४	८३.१६	
१३.	बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति	८ करोड ३७लाख	२९९.४८	६७.६५	५२	
१४.	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	१ करोड ५०लाख	४८.७५	९५.६८	०.००	
१५.	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	४ करोड ०५ लाख	१००.२८	२६.३२	२६.२५	
१६.	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु(कपिलवस्तु)	९३ लाख	६.५३	५२.२०	५२.२१	
१७.	जातीय संग्रहालय (गोरखा, मुद्रा र धातुकला संग्रहालय)	३ करोड ०३ लाख ४० हजार	२२२.१०	७२.६२	३९.८३	

१८.	ऐतिहासिक दरवारहरु ९गोरखा, हनुमानढोका, नुवाकोट र पाटन दरवार०	९ करोड ४४लाख	२१६.३३	५७.५	१०२.९९	
१९.	राष्ट्रिय कला संग्रहालय भक्तपुर	१ करोड ८८ लाख ०६ हजार	४४.७३	९०	९२	
२०.	स्मारक संरक्षण तथा दरवार हेरचाह कार्यालय भक्तपुर	१ करोड ८० लाख	७४ लाख २९	१००	५३.५	
२१.	तारागाउँ विकास समिति	१ करोड ५१ लाख	३७.७५	१००	५०.०१	

१८.संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगति सारांश

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७८/७९ सम्मको अवस्था	२०७९/८० को सम्मको प्रगति	२०८०/८१ को दोश्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति
१.	प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च **(डलर)**	४८ (२०२१)	४०.५(सन् २०२२)	वार्षिक गणना हुने
२.	प्रति पर्यटक औसत बसाई **(दिन)**	१५.५(२०२१)	१३.१(सन् २०२२)	वार्षिक गणना हुने
३.	**SASEC (South Asia Sub-regional Economic Co-operation)** हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना, गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (T2) तथा त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल विस्तार तथा स्तरोन्नति **(प्रतिशत)**	-	२४५	२४+२.२६५
४.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल **(प्रतिशत)**	९८५	९९.५५	९९.५५
५.	सम्पदा पुनःनिर्माण **(संख्या)**	६७३	७६०	**७६०+१४. ७७४**
६.	पर्यटक आगमन **(जना)**	१,५०,९६२ (सन् २०२१)	६,१४,८६९ (सन् २०२२)	**५ लाख ३४ हजार** (१०लाख १४हजार - सन् २०२३)
७.	५३ वटा विमानस्थल मध्ये सञ्चालनमा रहेका विमानस्थल **(वटा)**	३७	३३ (सन् २०२२)	३३
८.	बर्षैभरि सञ्चालन योग्य (Blacktop) विमानस्थल **(वटा)**	३७	४१	४१
९.	रात्रीकालीन उडान सञ्चालनमा आएका विमानस्थल **(वटा)**	८	९	९
१०.	नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमान सेवा **(वटा)**	२२ (२०२१)	२९	२९+१.३०
११.	पर्यटकस्तरका होटल **(संख्या)**	२८९	१८	**289+18**+३.३१०
१२.	निर्मित नयाँ पदमार्गको लम्बाई (न्ज्ल समेत) **(कि.मी.)**	२००	२१५	२१५+२००.४१५ सम्मको

१९. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ दोस्रो त्रैमासिकसम्मको वेरूजु फछ्यौट प्रगति विवरण

क्र.स	कार्यालय	आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मको कुल बेरूजु	बेरूजु फर्छ्यौट सम्परीक्षण गर्नका लागि म.ले.प.मा पेश	कैफियत
१.	सरकारी कार्यालय तर्फ	रु १ अर्व ७८ करोड	१७ करोड ७३ लाख	
२.	समिति तर्फ	रु २ अर्ब ४२ करोड	६६ करोड ७१ लाख	
	जम्मा	रु ४ अर्व २० करोड	८४ करोड ४४ लाख	

२०.२०८० श्रावणदेखि २०८० पुस मसान्तसम्मको गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति

निकाय	जम्मा गुनासो	फछ्यौंट संख्या	फछ्यौंट प्रतिशत
अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	५६	२१	३७.५
राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	२	१	५०.००
हेलो सरकार र अन्य	६६	५२	७८.७८
OGS	२	२	१००
जम्मा	१२४	७४	६०.३२

२१. क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू

क. पर्यटन

- बिगतमा हिमालहरुको आरोहण कार्य सम्पन्न भएका ६ वटा आरोहण दलका आरोहीहरुलाई प्रमाण प्रत्र दिने सम्बन्धमा कार्य भइरहेको।
- २७ वटा हिमालहरुको व्यवस्थापन र प्रवर्धन गर्ने जिम्मेवारी ५ (पाँच) बर्षको लागि नेपाल पर्वतारोहण संघवाट व्यवस्थापन गर्न दिने गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट २०८०/०७/२३ को निर्णय भई कार्यान्वयनका लागि नेपाल पर्वतारोहण संघलाई पठाइएको।
- Jilong-Rasuwa Cross-Boarder Tourism Cooperation Zone निर्माण गर्ने सम्बन्धमा मिति २०८०/०८/११ (माननीय मन्त्रीस्तर) निर्णय गरी कार्य अगाडि बढाउन सकारात्मक राय परराष्ट्र मन्त्रालयमा पठाइएको।
- नेपालका विभिन्न स्थानमा सञ्चालन भएका ६ वटा क्यासिनो सञ्चालनको इजाजतपत्र नवीकरण गरिएको।
- पर्यटन ऐन २०८० को मस्यौदा तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गरेको।
- नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन २०५३ तथा नियमावली २०५५ मा समसायिक संशोधन गर्न पर्यटन महाशाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा समिति गठन भएको।
- बिमस्टेक राष्ट्रहरुको Working Group on Tourism को बैठक काठमाडौंमा सम्पन्न तथा उक्त बैठकमा नेपालले तयार गरेको बिमस्टेक राष्ट्रहरुमा पर्यटन क्षेत्रको विकास सम्बन्धी कार्ययोजनालाई अन्तिम रुप दिई Senior Official Meeting मा पेश गर्ने निर्णय भएको।
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली २०५९को संशोधन मस्यौदा तयार गरी कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालयमा पठाइएको।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा २२ बमोजिमको विषयगत समितिको बैठक सम्पन्न भएको।
- पर्यटन ऐन २०८० को मस्यौदाका सम्बन्धमा प्रदेशका पर्यटन क्षेत्र हेर्ने माननीय मन्त्री र सचिवहरुसँग मन्त्रालयमा छलफल सम्पन्न भएको।
- नेपाल पर्वतारोहण संघलाई उपलब्ध गराउने बजेट खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० को मस्यौदा तयार गरी राय/सहमतिका लागि अर्थ मन्त्रालयमा पठाइएको।

ख. नागरिक उड्डयन

- पोखरामा भएको यती एयरको 9N-ANC जहाज दुर्घटनाको जाँचबुझ गर्न गठित आयोगले आफ्नो अन्तिम प्रतिवेदन पेश गरेको।
- रुवाण्डासँग द्विपक्षीय हवाई सेवा सम्झौता सम्पन्न भएको। हाल द्वपक्षिय हवाइ सम्झौता भएको मुलुक ४२ पुगेको।
- स्वीजरल्याण्डसँग हवाई सम्झौताको लागि फेब्रुअरीको पहिलो हप्ता गर्ने गरी सम्पूर्ण तयारी पुरा भएको।
- हवाई सेवा संस्थाको दायित्व तथा वीमा सम्बन्धी विधेयक तर्जुमा सहमतीको लागि गैह्र सैनिक हवाई दुर्घटना जाँच नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी कानून मन्त्रालयमा रायको लागि पठाइएको।
- हवाई सेवा व्यवस्थापन नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी कानून मन्त्रालयमा रायको लागि पठाइएको।
- हवाई सेवासँग सम्बन्धित २ वटा संस्थालाई इजाजत पत्र प्रदान गरिएको।
- हवाई सेवासँग सम्बन्धित ३ वटा संस्थाको इजाजत पत्र नवीकरण गरिएको।
- संखुवासभा जिल्लामा सिम्रिक एयरको हेलिकप्टर दुर्घटनाको जाँचवुझ सम्पन्न भई प्रारम्भिक प्रतिवेदन सम्वन्धित मुलुक र निकायमा रायका लागि पठाइएको।

ग. संस्कृति

- संघीय शासन व्यवस्था अनुकूल संस्कृति ऐन, संघीय संस्कृति नीति तर्जुमा कार्य भइरहेको।
- National Designated Intangible Cultural Heritage सम्बन्धी निर्देशिका तयार गर्ने कार्य भइरहेको।
- संग्रहालयहरुको आधारभूत इन्भेन्ट्री तयार गर्ने कार्य प्रक्रिया शुरू भएको।
- संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाहरुको (विभिन्न लोपोन्मुख जातजातिहरूसँग सम्बन्धित) अध्ययन अनुसन्धान तथा अभिलेखीकरणको कार्य भइरहेको।
- एकीकृत राष्ट्रिय पुरस्कार निर्देशिका, २०८० को मस्यौदा तयार भई सम्वन्धित मन्त्रालयको राय/सहमतिको प्रक्रियामा रहेको।
- नेपाल सरकार र चीन सरकारबीच Memorandum of Understanding between the National Administration of Press and Publication of the People's Republic of China and Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation of the Government of Nepal on the Translation and Publication of Classics विषयमा समझदारी पत्र नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भई हस्ताक्षर भएको र कार्यान्वयनको क्रममा रहेको।
- नेपाल सरकार र कतार सरकारबीच सांस्कृतिक समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्न कतार सरकारसँग समन्वय तथा सहजीकरण गर्न परराष्ट्र मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको।
- अभौतिक सांस्कृतिक जर्नल प्रकाशन गर्न सम्पादनको कार्य भइरहेको।
- संस्कृतिसँग सम्बन्धित BIMESTEC राष्ट्रहरुसँगको कार्यक्रममा स्थानीय आतिथ्यता प्रदान गर्ने सम्बन्धमा आगामी March मा सम्पन्न गर्ने गरी गृहकार्य भइरहेको।
- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३ को संशोधन मस्यौदा सम्वन्धमा अर्थ मन्त्रालयको राय प्राप्त भएको। प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन (नयाँ) तर्जुमाको प्रक्रिया अगाडि वढाइएको।

२२. मन्त्रालयको एक वर्षे कार्य अवधिमा भएका मुख्य कार्य र उपलब्धिहरू

१. कानुन तर्जुमा एवं सुधार र सोको अपेक्षित उपलब्धिः

(क) ऐनहरु

	• पर्यटन ऐन २०३५, प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण ऐन २०५९, बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद् ऐन २०५५ र प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ लाई समसामयिक वनाउन संशोधनको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको। • नयाँ संघीय संस्कृति ऐन, पर्यटन विश्वविद्यालय स्थापना सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा तर्जुमा भएको । • नेपाल नागरिक उड्डयन विधेयक तथा हवाई सेवा प्राधिकरण विधेयकको मस्यौदा मन्त्रिपरिषदमा विचाराधिन रहेको।

(ख) नियम

१	गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली तथा हवाई सेवा व्यवस्थापन नियमावलीको तर्जुमाको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।
२	पर्वतारोहण नियमावली २०५९ को संशोधनको अन्तिम चरणमा रहेको।

(ग) नीति

	• संस्कृति नीतिलाई समसामयिक बनाउन नयाँ संघीय संस्कृति नीतिको मस्यौदा तयारी भएको। • नेपाल वायु सेवा निगमवाट **Disaster Rescue Policy** स्वीकृत गरी लागू गरिएको।

(घ) रणनीति

	• नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठानको कार्य योजना २०८० जारी भएको।

(ङ) निर्देशिका

	• सरसफाई निर्देशिका २०७९ स्वीकृति गरी कार्यान्वयन गरेको। • नेपाल भ्रमण दशक (२०२३-३२) सम्बन्धी अवधारणापत्र स्वीकृत भएको । • पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० चौथो संशोधन भएको । • <u>नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठानवाट तपसिलका निर्देशिका जारी भएको</u> ✓ नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठानको कार्य योजना २०८० जारी भएको। ✓ ललितकला प्रज्ञा जर्नल कार्यविधि, २०८० ✓ प्रादेशिक ललितकला प्रर्दशनी सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०

(च) मापदण्ड

	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा रहेका पसलहरुमा बिक्री हुने सामानहरुलाई MRP मा बिक्री वितरण गर्न मापदण्ड तयार भई लागू गर्ने चरणमा रहेको।

(छ) अन्य

	• **अन्तर्राष्ट्रिय आदिवासी भाषा दशक (सन् २०२२ देखि सन् २०३२ सम्म)** मनाउन नेपालले गर्नु पर्ने कार्यहरुको कार्ययोजना तयार गर्ने कार्य भइरहेको।

२. संरचनात्मक सुधार

(क) संगठन पुनसंरचना

	• मन्त्रालय र र यस अन्तर्गत निकायहरुको संगठन पुनसंरचना सम्बन्धमा समिति गठन गरी O & M Survey कार्य भइरहेको। • मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका विभिन्न समितिहरु मध्ये नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान र नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानलाई एउटै संस्थाको रुपमा एकीकृत गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा रहेको।

(ख) प्रशासनिक पुनसंरचना

(ग) प्रणालीगत सुधार(अनलाइन र सूचना प्रविधिको प्रयोग)

	• सूचना प्रविधिको माध्यमवाट होटल दर्ता व्यवस्थापन, पर्वतारोहण अनुमति प्रणाली, नेपाल वायुसेवा निगमको अन्तराष्ट्रिय र आन्तरिक हवाइ टिकट अनलाइनबाट काटने व्यवस्था र राष्ट्रिय संग्राहलयमा vitual tour को व्यवस्था गरिएको। • नारायणहिटी दरबार संग्रहालयलाई प्रविधिमैत्री बनाउन डिजिटलाइज्ड तथा ई टिकेटिङ शुरु गरिएको। • पर्वतारोहणका लागि TIMS (Tourist Information Management System) प्रणाली लागू गरिएको। • विमानस्थलहरुको सरसफाई तथा अन्य यात्रुमैत्री वातावरणका लागि सुधारका कार्यहरु गरिएको।

(घ) अन्य सुधार

३. सुशासन र सार्वजनिक सेवा प्रवाह *(आपूर्ति सहजता, सेवा प्रवाहमा शीघ्रता, सहजता र मितव्ययिता, भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा सुधार, मिटरव्याजी नियन्त्रण, विश्वविद्यालयको समकक्षता निर्धारण, सदाचार प्रवर्धन, गुनासो व्यवस्थापन लगायतका अन्य विषयहरु)*

	मन्त्रालयमा Onilne Grievance System लागू गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाह सम्बन्धी गुनासोको सम्वोधन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

४. नवप्रवर्धनात्मक कार्य र सोको उपलब्धि

	• नेपाल वायुसेवा निगमको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धि, बजार एवं गन्तव्य विस्तार, लगायतका व्यवस्थापकीय सुधारको अध्ययन प्रतिवेदन पेश गर्न पूर्व गभर्नर श्री दिपेन्द्र बहादुर क्षेत्रीको अध्यक्षतामा ५(पाँच) सदस्यीय **नेपाल वायुसेवा निगमको संरचनागत तथा व्यवस्थापकीय अध्ययन तथा सिफारिस समिति गठन** गरी उक्त समितिवाट प्रतिवेदन प्राप्त भएको। साथै उक्त प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्न श्री कुल बहादुर लिम्बुको संयोजकत्वमा ४ (चार) सदस्यीय **कार्यान्वयन समिति** गठन गरी प्रतिवेदन कार्यान्वयन शुरु गरिएको। • संस्कृति संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि सम्पदा गाँउ, पुरानो सांस्कृतिक गाँउ, खुला संग्रहालय, मौखिक ज्ञान संग्रहालय, नयाँ सम्पदा गाँउको निर्माण जस्ता नयाँ अवधारणाहरुको अध्ययन तथा कार्यान्वयन प्रक्रिया अगाडि बढेको।

५. संविधानको कार्यान्वयन र संघीयताको सबलीकरण *(शान्ति प्रक्रिया र संक्रमणकालीन न्याय, मौलिक हक एवं मानव अधिकार, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय, समावेशी र समानुपातिक प्रणालीको विकास जस्ता विषयहरु)*

१	मन्त्रालय अन्तर्गतका विकास समितिहरुलाई संघीयताको मर्म र भावना अनुसार प्रदेश र स्थानीय तहहरुमा हस्तान्तरण गर्न अध्ययन समिति बनाई कार्य प्रारम्भ भएको।
२	प्रदेश र स्थानीय तहसँगको लागत साझेदारीमा संचालित **पर्यटन पूर्वाधार तथा पर्यटन उपज विकास साझेदारी**

	आयोजना १०२ वटा स्थानीय तहहरुमा कार्य प्रगतिको आधारमा रु ७३ करोड २५ लाख रकम निकासा गरिएकोमा १८२ वटा आयोजनाहरु कार्यान्वयन भइरहेको।

६. लगानी प्रवर्धन र रोजगारी

१	नेपाल वायुसेवा निगममा करिव २३१ रोजगारी सिर्जना भएको।

७. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी कार्यहरु

क.स.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
१	**नेपाल वायुसेवा निगम** • नेपाल वायुसेवा निगमको व्यापार विस्तार गरी सञ्चालन नाफामा लगिएको र निगमको करिब चार अर्ब ऋण चुक्ता गरिएको। • दुर्गम स्थानमा हवाइसेवाको पहुंच बढाउन थप तीन वटा साना जहाज (stol aircraft) खरिद प्रक्रिया अगाडि बढेको। • ट्रंक रुटका लागि जहाज लिजमा लिने प्रक्रियाका लागि समिति गठन गरी कार्य शुरुवात गरिएको। • Narrow Body Airbus 320 लिजमा लिने प्रक्रिया शुरु गरिएको। • सन् २०१२ देखि Grounded Twin Otter जहाजको मर्मत गरी पुनःसञ्चालन ल्याउने कार्य प्रारम्भ गरिएको। • प्रयोगविहिन भई Grounded रहेका चिनियाँ ५ वटा जहाजहरुको लिलाम बिक्रीको लागि बोलपत्र आव्हान गरिएको। • नेपाल वायुसेवा निगमको यात्रुहरुसँग प्रत्यक्ष रुपमा हुने कार्यालयहरुको सौन्दर्यीकरण गरी त्यहाँ कार्यरत कर्मचारीहरुको व्यवहार यात्रुमैत्री बनाइएको। • नेपालगञ्ज, धनगढी र विराटनगर विमानस्थलहरुमा Baggage Conveyer Belt जडान भई सञ्चालनमा आएको। • साउदी अरबको दमाममा नयाँ उडान शुरु गरिएको तथा अष्ट्रेलियाको सिड्नी र श्रीलङ्काको कोलम्बोमा उडान तयारी अन्तिम चरणमा रहेको।	वायुसेवा निगमको व्यापार तीन गुणा बृद्धि भएको साथै पूँजी बृद्धि भएको
२	**नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण** • विमानस्थलहरुको सौन्दर्यीकरण गरी यात्रुमैत्री र सरसफाईयुक्त बनाइएको। • विभिन्न विमानस्थलहरुको भौतिक सुधार र स्तरोन्नति कार्य अघि बढाइएको (भरतपुर, भोजपुर, विराटनगरहरुको टर्मिनल भवन) • भरतपुर विमानस्थलको स्तरोन्नतिको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको। • त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको आवागमन परिसरलाई यात्रुमैत्री बनाई नागरिकका गुनासो सम्बोधन गरिएको। • नागरिक उड्डयनसँग सम्बन्धी १२ वटा संस्थालाई इजाजत प्रदान गरिएको। • जुम्ला, रुकुम, रारा तथा सिमिकोट विमानस्थल विस्तार स्तरोन्नतिका कार्य भइरहेको	

क्र.स.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
३	**सांस्कृतिक कुटनीति** • सांस्कृतिक कुटनीतिलाई प्रभावकारी बनाउन पोखराको फेवा तालमा नेपाल-चीन मैत्रीपूर्ण Dragon Boat Festival आयोजना गरिएको। • सांस्कृतिक कुटनीति सम्बन्धद्वारा छिमेकी र अन्तर्राष्ट्रिय समूदायमा नेपालको प्रभावकारी उपस्थितिका लागि प्राज्ञिक अनुवाद सम्बन्धी कार्य अगाडि बढाइएको।	
४	**पशुपति** • पशुपति क्षेत्रको सरसफाई तथा सौन्दर्यीकरण गर्न निरन्तर १७ सप्ताह सरसफाई, वृक्षारोपण तथा जागरण अभियान सञ्चालन गरिएको र सरसफाईलाई स्थायित्व प्रदान गर्न शौचालय निर्माण कार्य प्रारम्भ भएको। • निशुल्क विद्युतीय शवदाह सञ्चालन गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको र शवदाह गृहको क्षमता विस्तारका कार्य भैरहेको। • पशुपतिनाथको जग्गा संस्थाको नाममा हाल साबिक गर्ने तथा हराएको जग्गा खोजी गर्न समिति बनाई कार्य भईरहेको। • पशुपतिको जग्गामा बसोबास गरिरहेका सुकुम्बासीहरुको व्यवस्थापन गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा रहेको। • पशुपति क्षेत्रमा धार्मिक र सांस्कृतिक कार्यबाहेक मदिरा तथा लागू औषधको प्रयोगमा पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइएको।	
५	**लुम्बिनी** • कपिलवस्तुको तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्न राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय विज्ञहरुको परामर्शमा २०२३ सेप्टेम्बर ३० मा UNESCO मा Provisional Document पेश भई प्राप्त भएको सुझावलाई समेटेर अन्तिम रुप दिइएको Nomination Dossier स्वीकृतिका क्रममा रहेको । • UNESCO को समन्वयमा रामग्राम स्तूपाको उत्तर पश्चिम भागको उत्खनन् कार्य भएको। • गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्विनी बगैंचाको Intergrated Management Framework स्वीकृति भएको। • लुम्बिनीको गुरुयोजनालाई दृढतापूर्वक लागू गर्ने निर्देशन जारी गरी सोही अनुसार पूर्वाधार निर्माण तथा संरक्षण सम्बर्द्धनको कार्यलाई तिव्रता दिइएको। • लुम्बिनी सर्किटलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय फोरमहरुमा स्थापित गर्न उच्चस्तरीय भ्रमण तथा गोष्ठी सेमीनारहरु सम्पन्न गरिएको। • रामग्रामको बृहत्तर विकासको लागि पूर्वाधार निर्माण गर्न गुरुयोजना निर्माण गर्ने तथा सोही अनुसार पूर्वाधार तथा संरक्षणका गतिविधि अघि बढाउन निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी र सहकार्यलाई अगाडि बढाइएको।	• विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएको हुने • ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्धन भएको।

क्र.स.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
६	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल मिति २०७९/०९/१७ गते देखि संचालनमा आएको ।	विमानस्थल सुचारु भई पर्यटक आवगमनमा सहज भएको।
८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई पूर्ण क्षमतामा संचालन गर्नका लागि कार्ययोजना बनाउने लगायतका कार्य भइरहेको।	विमानस्थलवाट प्रवाह हुने सेवामा प्रभावकारी हुने।
९	नेपाल र रुवाण्डाबीच हवाई सेवा सम्झौता सम्पन्न भएको। साथै स्वीजरल्याण्ड र इण्डोनेसियासँग द्विपक्षीय हवाई सम्झौता गर्ने प्रकृया अन्तिम चरणमा रहेको।	अन्तराष्ट्रिय हवाई सेवाको विस्तारमा टेवा पुग्ने।
१०	नेपाल वायुसेवा निगमवाट २०८०-१-१५ देखि गुल्मीको रेसुङ्गा विमानस्थलमा परिक्षण उडान सम्पन्न गरी व्यवसायिक उडान थालनी भएको ।	आन्तरिक तथा दुर्गम हवाई सेवा विस्तार भएको।
१३	**"गणतन्त्र दिवस साँस्कृतिक साँझ"** कार्यक्रम सम्पन्न भएको र सांस्कृतिक संस्थानबाट ठेट नेपाली संस्कृति झल्काउने गरी हरेक शुक्रबार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको।	नेपाली कला, संगीत र संस्कृतिको संरक्षण तथा प्रवर्धन हुने।
१४	पशुपति हिन्दू विश्वविद्यालय स्थापनको सम्भाव्यता अध्ययन सहितको अवधारणा पत्र प्राप्त भई विश्वविद्यालय स्थापना तयारीका लागि कार्यदल गठन भएको। रैथाने शिल्पकला तथा संस्कृति विश्वविद्यालय स्थापना सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन, २०८०/२/२९ मा प्राप्त भई विश्वविद्यालयको मोडालिटिको अध्ययन भइरहेको।	धर्म, संस्कृतिको अध्ययन, अनुसन्धान विकास भएको।
१५	बुद्ध जयन्तीको अवसरमा अन्तर्राष्ट्रिय Buddhist international Travel Mart सन् 11-13 May 2023 मा आयोजना गरिएको।	धार्मिक सम्पदाको संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्धन।
१६	हिमाल सरसफाई सम्बन्धी तीन वर्षे रणनीतिक योजना तयार गरिएको।	प्राकृतिक एवम् पर्यटकिय सम्पदाको संरक्षण भएको।

क्र.स.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
१७	नेपाल सरकारद्वारा जुगल हिमश्रृखंलामा पर्ने ५ वटा नयाँ हिमाल आरोहणका लागि खुला गरिएको। सो सहित कुल ४१९ वटा हिमाल आरोहणका लागि खुला गरिएको।	हिमाल आरोहण तथा साहसिक पर्यटन प्रवर्धन भएको।
१९	भूकम्पबाट क्षति भएको कुल ९२० वटा पुरातात्विक सम्पदामध्ये हालसम्म ७२६ वटा पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न भएको र वांकी सम्पदाको पुननिर्माण कार्य निरन्तर भैरहेको।	राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक स्थल तथा धार्मिक स्थलको संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्धन।
२०	नेपालबाट अनाधिकृत रुपमा चोरी पैठारी भएका सांस्कृतिक सम्पदाहरु मध्ये यस अवधिमा १० वटा मूर्ति नेपाल फिर्ता आएको, ६ वटा मूर्ति नेपाल फिर्ता हुने क्रममा रहेको तथा १३७ मूर्ति फिर्ता गर्न अमेरिका, फ्रान्स, चीन, भारत, अस्ट्रेलिया, वेलायत लगायतका राष्ट्रहरुसँग कूटनैतिक पहल भईरहेको।	राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुको संरक्षण।

८. अन्य सम्पादित प्रमुख कार्य र उपलब्धि (सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायको कार्यविवरण अनुसारका कार्यहरु, सरकारको न्यूनतम साझा कार्यक्रम, सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट, माननीय मन्त्रीज्यूहरुसँग कार्यसम्पादन सम्झौतामा उल्लेख भएका विषयहरु, सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूले संघीय संसद लगायत विभिन्न कार्यक्रममा दिनुभएका निर्देशन, नेपाल सरकारका सचिवहरुलाई दिनुभएको निर्देशन कार्यान्वयनको अवस्थालाई समेत समेट्नुपर्ने)

क्र.सं.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
१	UNESCO को समन्वयमा रामग्राम स्तूपाको उत्तर पश्चिम भागको उत्खनन् कार्य भएको।	पुरातात्विक स्थलको संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्धन भएको।
४	**"एक प्रदेश, एक परम्परा"** कार्यक्रम अन्तर्गत धौलागिरी क्षेत्रका **पुनमगर** समुदायमा प्रचलित पुख्यौंली परम्परागत गीत संगीत-नृत्य परम्परामा केन्द्रित भई २०८० जेष्ठ ४ मा पोखरामा कार्यक्रम आयोजना गरिएको।	विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदायको भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिको प्रवर्धन भएको।
५	राष्ट्रिय ललितकला सम्मेलन सम्पन्न भएको।	ललितकला क्षेत्रको विकास र प्रवर्धन भएको
६	ईजरायलमा हमास विद्रोहीको आक्रमण पछि तनावग्रस्त र अलपत्र अवस्थामा रहेका २५४ नेपाली विद्यार्थीहरुको उद्दार कार्य मिति २०८/०६/२६ मा नेपाल वायु सेवा निगमको वायुयानवाट उद्दारको व्यवस्था मिलाइएको।	नागरिक प्रतिको उत्तरदायित्व वहन गरिएको।

क्र.सं.	प्रमुख कार्य	उपलब्धि
७	जाजरकोट भूकम्पवाट घाइते भएकाहरुको लागि मिति २०८०/०७/१७ निःशुल्क उद्दार उडान गरिएको। विरामीहरुको उद्दार कार्यका लागि निगमले प्राथमिकताका साथ उडानहरु गरिरहेको।	नागरिक प्रतिको उत्तरदायित्व वहन गरिएको।
८	संयुक्त राष्ट्र-संघीय, विश्व पर्यटन संगठन (UNWTO) र यस मन्त्रालयको संयुक्त आयोजनामा एशिया तथा प्रशान्त क्षेत्रमा Tourism Satellite Account विषयक क्षेत्रीय कार्यशाला २०२३ मार्च १५ देखि १७ सम्म काठमाडौंमा सम्पन्न भएको।	विश्व पर्यटन संगठनसंग सम्पर्क, समन्वय तथा नेपालको पर्यटन प्रवर्धनका सहयोग पुगेको।
९	नेपाल सरकार र थाइल्याण्ड सरकारबीच पर्यटन क्षेत्रमा सहयोग आदान-प्रदान सम्बन्धी समझदारी गर्ने सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा रहेको।	विश्व पर्यटन संगठनसंग सम्पर्क, समन्वय तथा नेपालको पर्यटन प्रवर्धनका सहयोगी।
१०	Peace Corps Nepal र यस मन्त्रालय बीच नेपालका होमस्टे सञ्चालकहरुमा अंग्रेजी भाषा र व्यवसायिकताको विकास गर्न स्वयसेवक परिचालन गर्ने विषयमा मिति २०८०/५/२९ गते समझदारी-पत्रमा हस्ताक्षर भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको।	गुणस्तरीय पर्यटन सेवाको प्रवर्धन भएको
११	पूर्ण क्षमताको अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल निर्माणका लागि सुझाव दिन गठित प्रतिवेदन मन्त्रिपरिषद्मा पेश गरी मन्त्रिपरिषदको निर्णयानुसार कार्यान्वयनको लागि मिति २०८०/०८/१३ मा नागरिक उडडयन प्राधिकरण पठाइएको।	हवाई सेवाको व्यवस्थित तथा सुरक्षित हुने।
१२	सगरमाथाकों साउथ कोलबाट सफलतापूर्वक प्यारागलाइडिङको परीक्षण उडान सम्पन्न भएको।	साहसिक पर्यटनको विकास भएको।

९. प्रमुख नतिजा सूचकहरुको तथ्यगत विवरण (वार्षिक वा क्रमागत योजनाको लक्ष्य किटान गरिएका आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधारका योजना तथा कार्यक्रमको प्रगति निश्चित सूचकको आधारमा संख्यात्मक (प्रतिशत/संख्या) प्रगति खुल्ने गरी पठाइदिने)

प्रमुख नतिजा सूचक	ईकाइ	२०७९ पुस १० सम्मको स्थिति	२०८० मंसिर मसान्तसम्मको स्थिति
विदेशी पर्यटन आगमन	संख्या (लाख)	६.१४ लाख	९.५१ लाख
विदेशी पर्यटकको बसाइ अवधि (औसत)	दिन	१३.१ दिन	१३.४ दिन
प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च(औसत)	अमेरिकी डलर	४०.५०	४४.४०
नेपालमा उडान गर्ने अन्तराष्ट्रिय विमान कम्पनी	संख्या	२९	२९
ग्रेट हिमालयन ट्रेल निर्माण	कि.मी.	५१५	६३०
पोखरा विमानस्थलबाट हुने अन्तराष्ट्रिय उडान संख्या	संख्या	१	६
भैरहवा विमानस्थलबाट हुने अन्तराष्ट्रिय उडान संख्या	संख्या	१२	८
होटल (१ तारा भन्दा माथिका)	संख्या	१७५	१८६
रिसोर्ट (सबै स्तरका)	संख्या	११४	११६

<u>अन्य सूचकहरु</u>

१) यस अवधिमा ५ वटा साहसिक तथा मनोरञ्जनात्मक खेल खेलाउने व्यवसायलाई इजाजत प्रदान गरिएको ।

२) यस अवधिमा १७२ वटा आरोहण अनुमति जारी गरिएको ।

१०. अन्य (थप उल्लेखनीय कार्यक्रमहरु भएमा उल्लेख गर्ने) ।

(धन्यवाद)